Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

En mycket nöjsam

Historia

om

Tumme-Liten,

hwilken tillika med sina sex bröder blef af deras obarmhertiga Föräldrar utförde åt skogen för att swälta ihjäl eller uppätas af rofdjur, och föll sedan i händerna på en menniskoätare; men ganska sintligt räddade både sig och bröderna, samt kom slutligen till anseende och wälmakt.

Det war en gång en wedhuggare och hans hustru som hade sju barn, alla gossar. Den äldste war tio år och den yngste sju. Om man förundrar sig öfwer att de hade födt så många barn inom så kort tid, så blir det lätt förklaradt derigenom, att wedhuggarens hustru ej brukade gå länge hafwande och deßutom alltid födde trillingar. De woro ganska fattige, och de många barnen woro dem rätt till beswär, emedan ingen bland dem ännu kunde förwärfwa sitt bröd. Hwad som mest bekymrade dem war, att den yngste war mycket klen, ömtålig och tyst, ehuru godhjertad. När han föddes till werlden, war han icke mer än ett tum lång, en omständighet, som förskaffade honom namnet Tumme-Liten. Detta stackars barn war husets sorg och deßutom den, som alla hade att klandra, alltid hade han orätt. Emedlertid war han i sjelfwa werket den qwickaste och den förståndigaste bland alla sju wedhuggarnes barn, och om han felade litet, så war han deremot så mycket uppmärksammare. Nu kom äfwen ett ganska hårdt år, och det fattiga folkets nöd blef så stor, att de slutligen beslöto att skicka alla sina barn ut i werlden, för att sjelfwe söka sitt uppehälle. En afton, då barnen redan

lågo i sin sömn, och wedhuggaren med sin hustru ännu sutto funderande öfwer sitt hårda öde wid spiseln, sade mannen: Mor, wet du, heldre än wi se barnen dö omkring oß i swält, må wi skaffa ut dem i werlden; men som wi aldrig skulle blifwa af med dem, om de hittade tillbaka hem, så will jag i morgon föra dem med oß ut till ändan af skogen, så långt att de ej hitta tillbaka; och under det de leka, smyga wi oß bort. Ack, sade gumman, will du då så kasta dina barn ifrån dig? Jag samtycker aldrig till ett så grymt förslag. Mannen anwände också länge fruktlöst den wältalighet deras nöd ingaf honom, ty hon war wäl tryckt af stor fattigdom, men war ännu mera mor. Slutligen gaf hon likwäl wika, då hon rätt betänkte fasan att se sina sju barn förhungra. Försynen wårdar sig wäl om dessa barnen, tänkte hon, då deras föräldrar ej kunna det, och så lade hon sig gråtande, för att genom sömnen komma till en stunds glömska af deras lidande. Tumme-Liten hade likwäl hört allt detta, ty då han märkte att talet fallit på honom och hans bröder, smög han sig obemärkt ur sängen och gömde sig under den pall, hwarpå modren satt; han kunde således höra allt hwad som sades, utan att blifwa sedd. När hans far och mor släckt elden på spiseln och lagt sig, smög han sig äfwen i sin lilla säng, men kunde ej sofwa för de tankar, som sysselsatte honom öfwer hwad nu wore

att göra. Tidigt på morgonen uppsteg han och gick till en klar, forlande bäck, der han fyllde sina fickor med små hwita stenar. Strax efter hans hemkomst begaf man sig på wägen, och Tumme-Liten upptäckte intet af hwad han wißte för sina bröder. Fadren förde barnen i en del af skogen, som war så tät, att de ej sågo tio steg framför sig. Der började han hugga, och barnen att göra små pipor att blåsa på. När barnen funno sig ensamme, började de gråta af alla krafter. Tumme-Liten lät dem gråta ut, ty han wißte wäl hur han skulle hitta hem. Han hade, då de gingo ut, på små afstånd, fällt en af sina små stenar, och han behöfde blott på gångstigarne leta sig tillbaka efter dessa små hwita stenar. Han sade derföre slutligen till bröderna: gråten icke, jag wet wägen, och skall föra eder hem. De följde honom sorgsne, och han höll ord, ty genom stenarne, som wid alla korsstigar wisade den wäg, som de kommit, hittade han riktigt rätta wägen hem. De wågade ej genast gå in, utan ställde sig utanför dörren att höra efter hwad far och mor der inne sade. Wedhuggaren och hans hustru hade knappt kommit hem förr än de erhöllo 10 Riksdaler från egendomsherren, som han så länge warit skyldig dem, att de trott sig aldrig få dem. Wedhuggaren hade då genast skickat sin hustru till staden att köpa kött, och det tre gånger så mycket som till ett wanligt kok, ty

de woro alldeles utswultne. När gumman nu war hemkommen, köttet kokadt, och båda ätit sig wäl mätta, sade gumman: ack, Wilhelm! hwad göra nu wåra stackars barn, kanske äro de redan uppätna af wargarne? Du war ganska hård; ser du Gud hjelpte oß, och nu hafwa wi skäl att ångra wår mißtröstan. Nu hafwa wi mycket qwar, som de kunna blifwa mätte af, då de likwäl snart dö af hunger. Ack, om jag nu hade dem här! Ack, om jag nu finge se dem äta sig mätta! Wi äro här! ropade i detsamma alla barnen utanför dörren, der de hört modrens klagan. Hon skyndade att öppna dörren, och föräldrarnes glädje war alldeles obeskriflig att återfå sina barn nu, då de hade något att gifwa dem. Föräldrarne fägnade sig snart åt barnens matlust; en glädje, som för dem war alldeles ny. Det war nu åter allt i sin ordning, till deß de 10 Riksdalerna woro slut. Då återkommo bekymren, och wedhuggaren segrade åter på modrens ömhet med sitt beslut att skaffa barnen ut i werlden; men denna gången skulle de föras än längre, så att de ej skulle kunna komma tillbaka. Tumme-Liten hade nu äfwen hört hela förslaget, och förfärades nu mindre än första gången, ty han tänkte på samma sätt leta sig hem. Men när han om morgonen, då detta skulle ske, uppsteg ganska tidigt och wille gå att samla sina stenar, fann han dörren riglad. Tumme-Liten blef

likwäl icke rådlös, ty så snart han af modren fick, liksom de andra bröderna, ett stort stycke bröd till frukost, gömde han sitt stycke, och beslöt att med brödsmulor gifwa sig samma märken, som med stenarne. När föräldrarne fört dem dubbelt längre än förra gången, flydde de åter. Nu war åter Tumme-Liten oförfärad, och sade till bröderna: jag hittar nog åter wägen; men huru sorgsne blefwo de ej, då han fann sig miſslyckats deri af den oberäknade omständighet, att brödsmulorna hade smakat sparfwarne i skogen rätt wäl, och icke lågo qwar, såsom småstenarne, för att wisa hemwägen. Nu gingo de således på winst och förlust och kommo wilse. Natten inbröt äfwen, och med den ett owäder. De hörde på alla sidor wargar tjuta, ett hällregn genomblötte dem, de föllo ofta i mörkret, och woro, med ett ord, i den jemmerligaste belägenhet. Slutligen påfann Tumme-Liten att uppklättra i ett högt träd för att se sig omkring, och han gjorde det ej utan fördel; ty på mycket långt afstånd tindrade ett ljus. När han nedkom ur trädet såg han wäl ej mera ljuset, men han tog med sina bröder wägen åt det håll der han sett ljuset, och efter en stunds gående kom han till slutet af skogen, der ljuset åter wiste sig. Nu följde barnen detta sken, som likwäl ofta förswann ur deras åsyn, så ofta de nedkommo i en däld. Slutligen framkommo de likwäl till det hus, der ljuset lyste, och bul-

tade på dörren. En beskedlig gumma kom ut för att se hwilka så sent kunde komma, och fann sju små barn. Tumme-Liten sade henne att de gått wilse, och att hon af barmhertighet måste gifwa dem herberge öfwer natten. Den goda gumman, som rördes till tårar af deras usla belägenhet och wackra utseende, sade grätande: ack, mina stackars barn! ni weta ej hwart ni kommit. Här bor en menniskoätare, som anser små barn som en läckerhet. Tumme-Liten och hans bröder ryste och bäfwade; men hwad war att wälja? Ack! sade Tumme-Liten, kära mor, om wi stanna derute i skogen, så äta wargarne wißt upp oß i natt; tag derföre emot oß, det är i alla fall bättre att i morgon bli uppäten af er man. Han är likwäl menniska och ingen warg, och torde kanske bewekas att skona oß om wi be rätt wackert. Gumman, som hade ett medlidsamt hjerta, tänkte: kommer tid, kommer råd, och tog in barnen för att låta dem få wärma och torka sig. Hon hade deßutom i grytan en färstek för sin mans aftonmåltid. De hade knappt kommit fram till spiseln, förr än det bultade twenne gånger hårdt på dörren. Det är min man, sade gumman, skynden er under sängen. Barnen flydde till denna osäkra fristad; gumman öppnade, och menniskoätaren inkom. Steken war wäl ännu blott halfstek, men hon smakade menniskoätaren så mycket bättre, då bloden ännu rann. Sedan han stillat sin för-

sta hunger, började han wädra. Här luktar lefwande menniskokött, sade han. Ack nej, sade gumman, det är blott af fåret jag nyß slagtade, som du ännu känner den friska lukten. Sää, gamla hexa, återtog menniskoätaren, tror du icke, att jag känner skillnad på lukten af fårkött och menniskokött. Här hänger ej rätt tillsamman. Hwad är der under sängen, der lukten kommer ifrån? I detsamma skyndade han dit och fann de stackars hopkrypna barnen. Nå se det war ett fynd! utropade menniskoätaren glad. Nu har jag werkligen något att bjuda mitt främmande, trenne menniskoätare, som komma till mig om några dagar; och du, gamla troll! wille smyga undan dessa läckerbitar. Jag kan ej nog förundra mig, att jag ej längesedan ätit upp dig, gamla godhjertade kreatur! Barnen föllo på knä, bedjande om förskoning; men denna menniskoätare war den grymmaste bland alla som de kunnat träffa, och gick i stället för allt swar, efter en stor knif, den han började bryna på en sten. Laga till sås, sade han till sin hustru, jag will redan i afton undfägna mig litet af den goda slagten. Ack! så du slösar, gubbe lilla, sade den goda gumman, har du ej i wisthuset en hel kalf, twå får och ett halft swin nyß slagtade! Wore det ej bättre att först göda de der magra barnen? Så tänkte jag att göra, och sedan helt oförmodadt undfägna dig med läckerbitar. Tänkte du werkligen det, gumma,

sade han något mildare. Ja, du må tro mig antingen du will eller ej, men så war åtminstone min affigt. Nå, må ske då, swarade han, men gif dem nu bara bra mat, ty äta och sofwa måste de, om de skola få hull till deß mitt främmande kommer. Sedan menniskoätaren i glädjen supit mer än wanligt, blef han rusig och lade sig att sofwa.

Menniskoätaren hade sju döttrar, ännu ej större än just wid de år, som de nyß ankomne gästerne. De hade wäl en ganska wacker hy, emedan de, som fadren, gerna åto rått menniskokött, men ögonen woro små, grå och runda; näsorna små och trubbiga; tänderna hwita, men glesa och långa. Ännu woro de wäl ej så elaka, men de tycktes wilja blifwa det, ty då fadren kom hem med små röfwade barn, funno de ett särdeles nöje i att bita dem för att få suga i sig warmt blod. Dessa flickor sofwo redan till all lycka, när Tumme-Liten och hans bröder kommo. De lågo alla i en säng och hade guldkronor på hufwudet. Sedan gumman lagt de sju gossarne i en annan lika stor säng som den, hwari flickorna sofwo, lade hon sig hos sin tungt insomnade man, och somnade äfwen snart. Tumme-Liten och hans bröder somnade deremot ej så lätt, likwäl war till slut Tumme-Liten ensam waken. Nu steg han upp, tog nattmössorna, som den

goda gumman satt på honom och hans bröder, af deras och sitt hufwud, gick äfwen till flickornas säng och aftog dem deras guldkronor. Guldkronorne satte han på sitt och sina bröders hufwuden, och nattmössorna på flickornas. Hans förmodan slog ej fel. Menniskoätaren hade något efter midnatten ej wäl bortsofwit sitt rus förr än han waknade, och genast ångrade att han uppskjutit gossarnes slagtande. De kunna ju slippa undan mig, tänkte han, och det är bäst att göra strax, hwad som kunde bliswa för sent. Han steg nu derföre upp, tog sin stora knif och gick till gossarnes säng, men när han kände att alla hufwuden hade guldkronor, sade han: Nå, jag är nu bra yr i hufwudet, som så går miste. Nu hade jag just kunnat göra en wacker slagtning i min halffylla. Derpå gick han till döttrarnes säng, och som han der kände blott nattmössor, woro alla sju i största hast slagtade. Så nu kan jag wara säker om min kost, sade han, i det han åter lade sig.

Tumme-Liten, den ende som warit waken, och ej litet bäfwat när menniskoätarens kalla hand känt på hans hufwud, wäckte sina bröder så snart menniskoätaren sommat. Skynden er, kläden er, nu är tid att fly. Gossarne hoppade ej utan fara ut genom fönstret ned i trädgården och klättrade med största swårighet öfwer trädgårdsplan-

ket. Utkomne, skyndade de sig allt hwad de kunde; men hunno ej långt förr än det dagades och menniskoätaren waknade. Han wäckte då genast sin hustru, och för att skämta litet med henne, sade han: gå nu upp och kläd på dina smågossar, gödgrisarne. Gumman stod upp icke litet förundrad öfwer sin mans milda lynne. Men huru stor blef icke åter hennes förskräckelse, då hon, sedan hon funnit gossarnes säng tom, kom till sina döttrars och såg dem alla med afskurna halsar, simmande i blod. Ack, himmel! utropade hon, och som qwinfolk bruka göra wid dylika tillfällen dånade hon. Mannen, förfärad af ropet och hustruns fall, skyndade äfwen ur sängen och blef ej mindre förfärad öfwer hwad han såg. Likwäl dånade han ej; de bytingarne, utbrast han, de skola dyrt få plikta. Sedan han nu genom en kruka watten, den han kastade sin hustru i ansigtet, bragt henne till sansning, sade han: skynda dig, gif mig hit mina sjumils stöflor. Jag skall snart hinna dem. Påklädd, hastade han ut, och som han tog med sina sjumils stöflor sju hela mil i hwart steg, steg han rätt många gånger, under sitt letande åt alla håll, öfwer de små gossarne, som pallrade i skogen, knappt några hundrade steg ifrån hans boning. Han steg från berg till berg, och Tumme-Liten, som snart blef deras förföljare warse, rådde sina bröder att gömma sig i en grotta, som de funnit under en bergshäll.

Sjelf kröp han äfwen in, men som sju mils steg hafwa den olägenheten att trötta mycket, så måste menniskoätaren snart hwila sig, och då förde händelsen det så, att han satte sig på samma bergshäll, hwarunder gossarne lågo. Uttröttad, som han war af letandet, insomnade han genast och snarkade så grufligt, att barnen nu bäfwade, snart sagdt, mer än då knifwen hwässades. Nu sade åter Tumme-Liten till sina bröder: skynden er att fly, och som min fars hus nu redan kan ses, så hinna wi nog hem innan menniskoätaren waknar; jag will emedlertid försöka skaffa något i huset hwaraf wi kunna lefwa, så att wi ej mera för hungersnöd behöfwa blifwa utföste. Bröderna hunno lyckligt hem och Tumme-Liten lyckades det äfwen att draga af menniskoätaren de der sjumils stöflorna, dem han genast drog på sig sjelf. De woro wäl först alltför stora för honom, men som de woro af en undergörande art, så hände att de genast fogade sig efter hans fötter och ben.

Tumme-Liten, som nu började spekulera på hwarjehanda sätt att förtjena penningar, genom de underbara stöflorna, fick weta att Konungen war i stor orolighet öfwer sin armé, som på 200 mils afstånd från hufwudstaden war nära att gifwa en afgörande slagtning mot fienden. Genast inställde han sig hos Konungen, lofwade mot he-

derlig belöning att före aftonen skaffa honom underrättelser från arméen, blef lofwad dubbelt mot hwad han begärt, och höll ord. Nu blef han dagligen nyttjad af Konungen så länge kriget warade, och förtjente ganska mycket. När freden afslutades, till Konungens fördel, erhöll han ännu ytterligare en stor Kunglig gåfwa, och som han ej ännu tröttnat, att förtjena penningar, blef han nu under fredstiderna alla älskares och älskarinnors brefförare. Dermed förtjente han icke mindre, ty kärleken är äfwen konungsligt frikostig. Åt gift folk förde han wäl äfwen stundom bref, men blef så dåligt betald, att han ej brydde sig om att föra det tillbaka.

När han förnött sina bästa år som kärlekens postiljon, satte han sig i ro på samma ort, der han köpt sina föräldrar och bröder så stora egendomar, som någonsin dem man i wåra dagar winner på utländska lotterier. Han hade under all tid han nyttjade sina underbara stöflor dagligen hälsat på sina föräldrar och gifwit dem och bröderna sköna presenter från de många stora städer, som han besökte. Hade han i sina första barnaår blifwit förskjuten och föga afhållen, så blef han det desto mera, sedan han fick tillfälle att gagna de sina och så gerna gjorde det.

Moral.

Man fägnar sig åt wackra barn; man är ofta orättwist mißnöjd mot dem, som fått mindre fördelaktiga kroppsegenskaper; men ofta segrar en kraftfull själ öfwer en swag och oansenlig kropp, och som i denna saga har man ofta sett det barn med tiden blifwa en hel familjs stöd, som i barnaåren ansågs för husets olycka.

Jönköping,
tryckt hos J. A. Björk & Comp., 1857.

Kostar 3 sk. banko.

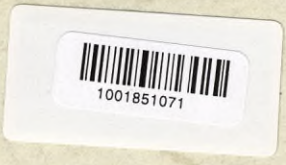
1001851071